حسینعلی شهریاری، رئیس کمیسیون بهداشت مجلس، در گفت‌وگو با «شرق»

افزایش قیمت ۴ هزار قلم دارو

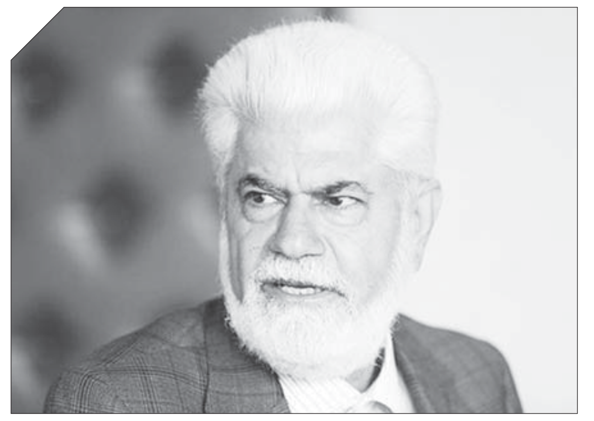

الهه باقری: دارو و دسترسی به آن به یکی از معضلات مهم شهروندان ایرانی در سه ماه ابتدایی سال تبدیل شده است. با وجود وعده‌های مسئولان برای اینکه سیاست‌های اقتصادی جدید دولت یا همان جراحی اقتصادی قرار نیست آسیبی به معیشت شهروندان و نیازهای اساسی‌شان وارد کند اما مشاهدات میدانی نشان می‌دهد که مردم در همین سه ماه و متأثر از سیاست‌های دولت در بخش دارو با مشکلات جدی مواجه شده‌اند. قیمت‌های دارو به شدت گران شده است و از سوی دیگر بخش زیادی از داروها در بازار ایران پیدا نمی‌شود. این موضوع گفت‌وگوی ما با حسینعلی شهریاری، نماینده و رئیس کمیسیون بهداشت مجلس شورای اسلامی است.

•••

آقای شهریاری در سه‌ماهه ابتدایی سال دیدیم که شهروندان با مشکلات زیادی در زمینه تأمین دارو مواجه بودند. بخشی از این ماجرا به مشکلات بین بیمه‌شده‌ها و بیمه‌ها بازمی‌گردد. چه بیمه‌شدگان بیمه‌های تکمیلی و چه بیمه‌های پایه با مشکلات جدی مواجه هستند. در این سه ماه دیدیم که بسیاری از داروها یا در داروخانه‌ها گران شده یا اینکه اصلا پیدا نمی‌شود. برای نمونه اطلاع دارم که بسیاری از بیمارهای سرطانی داروهای‌شان را از بازار آزاد تأمین می‌کنند. جالب اینکه می‌بینند داروی بازار آزاد علامت سیب سلامت دارد که نشان می‌دهد دارو درست وارد شده، ولی در داروخانه موجود نیست. این شرایط را چگونه توصیف می‌کنید و آیا قرار است بیماران بالاخره خبر خوشی درباره دارو و تأمین آن بشنوند؟

همان‌طورکه شما اشاره کردید، طبق مصوبه مجلس برای سال ۱۴۰۱ خدمات درمانی و داروها نسبت به شهریور ۱۴۰۰ نباید منجر به افزایش پرداختی از جیب مردم شود. مجلس این را مصوب کرد و اختیار را به دولت داد تا تصمیم بگیرد چگونه عمل کند. در این طرح همچنین مشخص شده که ارز تأمین دارو از چه قرار است. یعنی ما دیگر عملا ارزی به نام ارز ترجیحی نداریم که از بانک تقاضا کنیم ارز ترجیحی به ما بدهد. تنها ارز موجود ارز نیمایی است. ولی مجلس مابه‌التفاوت این دو ارز را چیزی حدود ۸۰ هزار میلیارد تومان در بودجه پیش‌بینی کرد که از طریق بیمه‌ها پرداخت شود. به این ترتیب قرار است فشاری به جیب مردم وارد نشود. این از مصوبه و تصمیمات مجلس.

اما برسیم به صحبت‌های شما که گفتید داروها گران شده است. ما این موضوع را بررسی کردیم و لیستی تهیه کردیم و خدمت آقای رئیس‌جمهور هم ارائه دادیم. تقریبا بدون استثنا تمام داروها افزایش قیمت داشتند و نرخ خیلی از داروها هم جدیدا افزایش پیدا کرد و این مشکلات وجود دارد. من این موضوع را در ستاد ملی مبارزه با کرونا که خدمت آقای رئیس‌جمهور مطرح کردم. آقای رئیسی فرمودند که سازمان غذا و دارو باید بنشیند یک کار کارشناسی دقیقی انجام دهد. اینکه قیمت داروها افزایش پیدا نکند به نظر من یک تکلیف مالایطاق است. به دلیل اینکه شما وقتی دستمزد را ۵۷ درصد افزایش دادید، افزایش پول آب و برق و گاز و تلفن و تمام خدمات و تمام تجهیزات و... را می‌بینید. افزایش ۳۰درصدی مواد اولیه و دارو را شاهد هستید. خب همه این افزایش‌ها را نمی‌توان با آن مابه‌التفاوت ارز جبران کرد.

بخش زیادی از این افزایش قیمت مربوط به بقیه مسائلی است که از طریق وزارت صمت به صنعت دارو وارد شده است. یعنی بسته‌بندی و شیشه و آلومینیوم و همه مسائل دیگری که در بسته‌بندی‌های دارو استفاده می‌شود دستخوش تغییر قیمت شده است. در چنین شرایطی چگونه می‌توان قیمت دارو را ثابت نگه داشت. در حال حاضر مواد بسته‌بندی سرم‌ها که از سوی پتروشیمی‌ها تأمین می‌شود گران شده است. یعنی از هر جهت که ببینید افزایش قیمت داشته‌ایم و طبیعی است که روی قیمت یا تولید دارو اثر بگذارد. اینکه ما بگوییم شرکت‌های تولیدکننده داخلی افزایش قیمت ندهند طبیعتا منجر به افزایش قیمت یا کمبود دارو می‌شود، چون شرکت‌ها دارو را تولید نمی‌کنند. طبیعی است که شرکت تولیدی حاضر نیست ضرر بدهد. وقتی هم دارو تولید نشود، کمبود دارو در بازار به‌وجود می‌آید. با کمبود دارو هم دولت موظف می‌شود با ارز از خارج وارد کند. به همین دلیل قرار شد که یک کار کارشناسی دقیق توسط سازمان غذا و دارو انجام شود. یک اشکال دیگر هم در کار وجود دارد. بعضی مواقع فقط سازمان غذا و دارو در این قیمت‌گذاری‌ها تصمیم‌گیرنده نیست. سازمان قیمت‌گذاری‌های دیگری هم که در کشور تصمیم می‌گیرند راجع به نان و پنیر و گوشت و اینها تصمیم می‌گیرند، برای دارو هم شاید دلشان می‌خواهد تصمیم بگیرند که اصلا اطلاعات دقیقی از وضعیت دارو ندارند که در فرایند تولید دارو چه مراحلی طی می‌شود و چه افزایش قیمت‌هایی ممکن است اتفاق بیفتد. ما این را داریم به‌طور جدی پیگیری می‌کنیم. اعتقاد داریم همه داروها متأسفانه افزایش قیمت پیدا کردند. اینکه بخواهند این را بگویند که افزایش قیمت پیدا نکند به نظرم شدنی نیست. اگرچه باید سازمان برنامه و بودجه آن پول را به بیمه‌ها بدهد که بیمه‌ها در فرانشیز طوری عمل کنند که پرداختی از جیب مردم افزایش پیدا نکند. این تنها راه‌حل این مسئله است، والا اینکه دستوری بخواهیم بگوییم که اتفاق نیفتد، این دستوری اتفاق نخواهد افتاد.

◆ به نظر می‌رسد برخی تصمیمات که در مجلس اتفاق می‌افتد با دقت کافی نیست. یعنی می‌بینیم که تصمیم برای مسئله درستی گرفته شده و در جای درستی هم اخذ شده ولی از یک جایی به بعد یک‌سری مشکلات پیش می‌آید که کار را از دست خارج می‌کند. گویی نظارتی در آن نبوده است و منجر به اختلالی در مسیر اجرای آن می‌شود. مثلا من اگر بیمار باشم و دارو بخواهم، نه دستم به این می‌رسد که بیایم پیش شمایی که این تصمیم را گرفته‌اید اعتراض کنم و بگویم تصمیم‌تان درست اجرا نمی‌شود و نه کسی نظارت می‌کند که صدای من به جایی برسد.

اتفاقا برخلاف نظر شما، از ابتدا ما پیگیر آن بودیم و داریم نظارت هم می‌کنیم و گزارش‌ها را هم دادیم. ما لیست همه چهار هزار قلم دارو را که افزایش قیمت پیدا کردند، به خدمت دولت و جناب آقای دکتر مخبر ارائه کردیم. پس ما نظارت کردیم و اعتراض هم کردیم.

اصلا یکی از معترضان خود ما در کمیسیون بهداشت و درمان مجلس بودیم. اتفاقا ما ۲۲ دی‌ماه ۱۴۰۰ نگرانی‌مان را راجع به اینکه اینها می‌خواهند ارز ترجیحی را بردارند و اتفاقاتی که ممکن است بیفتد، مکتوب به سران سه قوه اعلام کردیم و دقیقا همان چیزهایی که آن موقع پیش‌بینی می‌کردیم الان دارد اتفاق می‌افتد. الان هم داریم پیگیری و نظارت می‌کنیم. ولی واقعیت این است که باید به بیمه‌ها پول بدهند. همان ۸۰ هزار میلیارد هم به معنی واقعی، معنی‌اش این بود که من اعتقاد دارم با ۸۰ هزار میلیارد این مشکل برطرف نمی‌شود چون طبق محاسبات ما ۱۲۷ هزار میلیارد نیاز بوده. ما حداقل ۱۱۷ هزار میلیارد می‌خواهیم که بتوانیم پرداختی از جیب مردم را کاهش دهیم. منبع تأمینش هم این است که این ۱۱۷ هزار میلیارد را تقسیم بر ۱۲ ماه بکنید و سازمان برنامه و بودجه هر ماه این مبلغ را به بیمه‌ها پرداخت کند. متأسفانه این اتفاق یقینا نخواهد افتاد، چون ما با کمبود منابع مالی مواجه هستیم. به هر حال مشکلاتی وجود دارد که قطعا باید مدیریت شود. به هر حال ما دائم داریم اینها را منعکس می‌کنیم. نظارت می‌کنیم و باورمان هم این است که این مشکلات به‌طور جدی برای مردم ما وجود دارد و این باید مدیریت شود. ولی ما این مشکلات را مجددا به عزیزان مکتوب دادیم و علت اینکه مکتوب می‌دهیم این است که وقتی مشکل پیش می‌آید، نمی‌خواهیم به ما آخر بگویند شما که می‌دانستید چرا یادآوری نکردید. چون گزارش‌های زیادی به ما رسید، از قبل از سال پیگیری‌هایی کردیم، مستند لیست مکتوب گرفتیم و خدمت دولتمردان دادیم که افزایش قیمت پیدا کرده و باید مشکل مردم را یک‌طوری حل کنند.

◆ پس فقط می‌توانیم امیدوار باشیم که شما دارید زحمت پیگیری را می‌کشید.

ما داریم پیگیری می‌کنیم، ولی ان‌شاءالله امیدواریم دولت محترم این مسئله را به‌طور جدی پیگیری کند که برای مردم ما مشکلی پیش نیاید.

درد دارو

جراحی اقتصادی دولت، شرکت‌های داروسازی را در تنگنا قرار داده است

سامان موحدی‌راد: سه ماه از ابتدای سال گذشته و نظام بهداشت و درمان ایران همچنان منتظر راهکارهای گره‌گشای دولت در زمینه تأمین دارو است. از ابتدای سال که زمزمه‌های حذف ارز ترجیحی در حوزه دارو به گوش می‌رسید بسیاری نگران تأمین دارو و قیمت آن بودند. دولت وعده داده بود که با اتخاذ تصمیم‌هایی مانع از افزایش قیمت دارو و فشارآمدن به جیب شهروندان می‌شود؛ اما سه ماه بعد از این وعده‌ها وضعیت چگونه است؟ مشاهدات میدانی از افزایش شدید قیمت دارو خبر می‌دهند. افزایش قیمت دارو در بازار چنان واضح است که نمی‌توان آن را با هیچ بهانه‌ای نادیده گرفت. حتی رسانه‌های اصولگرا و حامی دولت هم در این روزها با نوشتن گزارش‌هایی از افزایش ۲۵ تا ۳۵۰ درصدی قیمت دارو خبر داده‌اند. از دیگر اتفاقات رخ‌داده در این سه ماه انتشار نامه‌ای مهم از سوی سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران بود. امضاکنندگان این نامه که فعالان بخش خصوصی دارو در ایران هستند، در ۲۲ خرداد ماه امسال به رئیس‌جمهور هشدار داده‌اند که با وضعیت فعلی و در پناه سیاست‌های اقتصادی اتخاذشده صنعت داروسازی کشور در مسیر تعطیلی قرار گرفته است. در این نامه آمده است «در شرایط کنونی بی‌توجهی به حداقل درخواست‌های این صنعت که از الزامات اولیه تولید است، همراه با بلاتکلیفی در تصمیم‌گیری شرایط را به گونه‌ای فراهم کرده که امکان تأمین و تولید دارو را سخت‌تر و به مرز بحران رسانده است». همچنین در ادامه این نامه به مکاتبات و هشدارهایی که در این مسیر از سوی این سندیکا به مسئولان داده شده، اشاره می‌کند و می‌گوید که تاکنون هیچ‌گونه اقدام عملی درخصوص رفع مشکلات کارخانجات داروسازی انجام نشده است. با این توصیفات به نظر می‌رسد کارخانه‌های تولید دارو ضمن ازدست‌دادن فرصت، امکان تولید بسیاری از داروها را ندارند. از سوی دیگر تخصیص ارز دارو از بهمن سال ۱۴۰۰ با اختلال‌هایی مواجه شده است و ازاین‌رو تأمین یک میلیارد دلاری که صنعت داروسازی در سال برای تأمین مواد اولیه لازم دارد، به دلیل تغییر قوانین بودجه، سخت‌گیری‌های سیستم بانکی، اخذ تعهدنامه‌های متعدد پرداخت مابه‌التفاوت و... به‌سختی صورت می‌گیرد. این وضعیت در کنار افزایش قیمت‌ها و هزینه‌هایی که از ابتدای سال صورت گرفته، موجب شده تا صنایع داروسازی ایران در شرایط بحرانی قرار بگیرند و در صورت عدم حمایت به ورشکستگی و تعطیلی خطوط برسند.

وضعیت فعلی داروسازی ایران چگونه است؟

دکتر محمد عبده‌زاده رئیس هیئت‌مدیره سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران است و یکی از امضاکنندگان نامه مهم درخصوص تعطیلی خطوط تولید دارو در ایران. عبده‌زاده در گفت‌وگو با «شرق» درخصوص وضعیت فعلی داروسازی در ایران می‌گوید: صنعت داروسازی ایران متأثر از تصمیمات قانون بودجه ۱۴۰۱ مانند سایر صنایع با هزینه‌های تمام‌شده بالایی مواجه است. علاوه بر تصمیمات بودجه‌ای افزایش قیمت دلار و همچنین تورم هم بر هزینه‌های تمام‌شده این صنعت اثر می‌گذارد؛ اما نکته مهم اینجاست که دارو یک کالای استراتژیک است؛ چراکه سلامت مردم که وابسته به دارو است، یک موضوع استراتژیک است. ازاین‌رو چنین شرایط استراتژیکی تدابیری استراتژیک هم می‌طلبد؛ اما می‌بینیم که از ابتدای سال ۱۴۰۱ تصمیماتی گرفته شد که صنعت داروسازی را در محاق قرار داد. اولین مسئله‌ای که روی داروسازی تأثیر گذاشت، افزایش نرخ دستمزد بود. دولت تصمیم گرفت که حقوق کارگران را ۵۷ درصد افزایش دهد. تصمیمی که البته به نظر من درست بود؛ ولی دولت باید فکری برای اثرات تورمی‌اش روی سایر صنایع می‌کرد. برای نمونه در بخش دارو پرسنل تخصصی‌تری حضور دارند و حقوق بالاتری هم دریافت می‌کنند که این افزایش حقوق بر دستمزد آنها هم تأثیرگذار است. نمی‌توانیم اثر مستقیم افزایش دستمزد را در قیمت تمام‌شده نهایی محصول کارخانه‌ها نادیده بگیریم. از سوی دیگر از سال ۱۳۹۹ تا سال ۱۴۰۰ قیمت گاز مصرفی صنایع بیش از ۱۰ برابر شده است. خب طبیعتا این افزایش قیمت روی کار ما تأثیر می‌گذارد. درحال‌حاضر شرکت‌هایی داریم که برای صنایع دارویی ویال تولید می‌کنند و قبض گازشان در همین دو سال چند برابر شده است. این مبلغ را هم باید نقد پرداخت کنند و در صورت پرداخت‌نکردن ممکن است گازشان قطع شود. طبیعی است که این مسئله روی قیمت نهایی دارو تأثیر مستقیم می‌گذارد. از سوی دیگر مواد اولیه‌ای که برای بسته‌بندی صنایع دارویی استفاده می‌شود، هم مشمول ۴۰ تا ۵۰ درصد افزایش قیمت شده است. عجیب اینکه این مواد شامل قانون قیمت‌گذاری نمی‌شوند؛ ولی دارو مشمول این قانون می‌شود و در این قیمت‌گذاری این افزایش‌ها لحاظ نمی‌شود.

علاوه بر همه اینها، مشکلاتی هم با قیمت‌گذاری مجلس و قانون بودجه ۱۴۰۱ داریم. در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مبنای محاسبه سود و عوارض گمرکی و ارزش‌افزوده، ارز نیمایی در نظر گرفته شده؛ یعنی ماده اولیه‌ای که وارد گمرک می‌شود باید معادل ۹ درصد آن مالیات ارزش‌افزوده پرداخت شود. تا سال گذشته این ۹ درصد بر مبنای ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی محاسبه می‌شد ولی الان این ۹ درصد بر پایه ارز نیمایی و ۲۶هزارو ۵۰۰ تومانی محاسبه می‌شود. می‌دانیم که صنعت دارویی ایرانی سالی یک میلیارد دلار ارزبری دارد و محاسبه این اختلاف قیمت هزینه تازه‌ای است که در سال ۱۴۰۱ بر صنعت داروسازی کشور بار شده است.

همه اینها را در نظر بگیرید. از سوی دیگر مصوبه سران قوا را داریم که تأکید می‌کند برای اینکه قیمت کالاهای اساسی افزایش پیدا نکند، ارزش‌افزوده را از ۹ درصد به یک درصد رسانده‌اند که تصمیم درستی است؛ اما عجیب اینجاست که هیچ تصمیمی در این زمینه برای دارو نگرفته‌اند.

در مجموع می‌توان گفت تا اینجا فقط تصمیمات دولت و مجلس بیش از ۴۰ درصد هزینه تولید را برای ما بالا برده است. این افزایش هزینه‌ها یا باید خودش را در بهای تمام‌شده دارو نشان دهد و از آن سو بیمه‌ها این هزینه‌ها را پوشش دهند که به مردم فشار اقتصادی وارد نشود یا اینکه این افزایش هزینه‌ها در حوزه دارو صفر شود که این مورد دوم شدنی نیست؛ چون قانون مصوب مجلس برای بودجه سال ۱۴۰۱ را داریم و قابل تغییر نیست. از این‌رو تنها راه ممکن این است که بودجه شرکت‌های بیمه‌گر افزایش پیدا کند تا با افزایش پوشش بیمه، هزینه دارو برای مردم تغییر نکند. این اتفاق هم تاکنون رخ نداده است؛ یعنی نه بودجه سازمان‌های بیمه‌گر تأمین شده و نه شرایطی که برای کالاهای اساسی در نظر گرفته شده، برای دارو در نظر گرفته شده است و نه با افزایش قیمت موافقت می‌کنند. از این‌رو با یک بلاتکلیفی در زمینه دارو مواجه هستیم.

خطر ازدست‌دادن سرمایه‌گذار صنعت دارو

دکتر علی مهرآمیزی، فعال صنایع دارویی ایران، در واکنش به وضعیت موجود در صنعت داروسازی می‌گوید: یکی از مباحث صنایع داروسازی کشور، بحث حضور بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری ناموفق این بخش در صنعت دارو بوده است. در همه جای دنیا بخش خصوصی در جایی فعالیت می‌کند که حفظ و برگشت سرمایه یا به عبارتی امنیت سرمایه‌گذاری وجود داشته باشد؛ اما در کشور ما این امنیت به‌هیچ‌وجه در حوزه تولید دارو وجود ندارد. وی در این زمینه بیان کرد: درحالی‌که در سه سال گذشته طبق آمار رسمی در کشور هر سال ۳۰ تا ۴۰ درصد تورم وجود داشته و باعث کاهش ارزش پول شده است، اصلاح قیمت صحیح و واقعی دارو انجام نشده و این یعنی ۶۰ درصد ارزش سرمایه‌گذاری انجام‌شده از بین رفته و سودی عاید سرمایه‌گذار نشده است. این عضو هیئت‌مدیره سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران در ادامه درباره عوامل بازدارنده توسعه در صنعت داروسازی کشور گفت: برای بازسازی صنعت باید حداقل سالی ۱۰ درصد از سرمایه را هزینه کرد تا تنها وضع موجود حفظ شود. صنعت داروسازی کشور با پیشینه ۸۰ساله در ایران نیز تا امروز چندین بار مستهلک و دوباره ساخته شده و برای بقای صنعت باید این روند حفظ شود تا صنعت به‌روز و کارآمدی داشته باشیم. حال امروز اگر این اتفاق رخ نمی‌دهد، کسی نمی‌تواند انتظار دستاورد ویژه‌ای از این صنعت داشته باشد. دکتر مهرآمیزی در پایان گفت: رفتاری که با صنعت داروسازی می‌شود، منصفانه و عادلانه نیست و اطلاعات غلط و بی‌مبنایی که به مراجع تصمیم‌گیری داده می‌شود، باعث اصلی جفا به صنعت دارو است. تصمیم‌گیران باید با اقتصاد دارو آشنا باشند تا راه‌حل مناسب را ارائه دهند و متأسفانه بسیاری از مشاوران و تصمیم‌گیران با اقتصاد تولید و عرضه دارو ناآشنا هستند و این روند در نهایت باعث نابودی صنعت داروسازی کشور خواهد شد.

ورشکستگی صنعت دارویی نزدیک است

الیاس کهزادی، عضو سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران، در پاسخ به این سؤال که چرا قیمت‌گذاری منطقی دارو در چند سال اخیر همواره به‌عنوان مطالبه اصلی شرکت‌های داروسازی مطرح شده است، می‌گوید: در چند سال گذشته هزینه‌های دستمزد و سربار با تورم متوسط ۴۵درصدی افزایش یافته است. بهای خرید مواد اولیه نیز در این سال‌ها مجموعا حدود هشت تا ۹ برابر شده است. این در حالی است که قیمت فروش محصولات دارویی با نسبتی بسیار پایین‌تر رشد کرده و در نتیجه عملکرد شرکت‌های تولیدکننده دارو به مرز زیان‌دهی رسیده است.

در این شرایط بدیهی است که برای ایجاد امکان بقا برای این شرکت‌ها نیاز است تا اصلاح و منطقی‌سازی قیمت دارو انجام گیرد. وی در پاسخ به این سؤال که چرا این مطالبه تا امروز به درستی پاسخ داده نشده است، افزود: دلایل مختلفی برای این عدم پاسخ‌دهی مناسب وجود داشته است. یکی از مهم‌ترین دلایل آن تصمیمات سیاسی دولت در این زمینه بوده است. البته از سوی دیگر مشکلی که صنایع دارویی با آن مواجه هستند این است که بدنه کارشناسی و کمیته‌های تخصصی مسئول قیمت‌گذاری دارو با سازوکارهای این صنعت و پیچیدگی‌های هزینه‌های تولید آشنا نیستند و سرمایه‌گذاری لازم برای به‌روزنگه‌داشتن کارخانه‌های تولید دارو به‌درستی درک نمی‌شود. کهزادی در واکنش به این سؤال که چرا قیمت‌گذاری‌های فعلی مورد انتقاد فعالان صنعت دارو است، گفت: درحال‌حاضر قیمت‌ها و مبنای قیمت‌گذاری‌های فعلی به‌هیچ‌وجه از نظر اقتصادی منطقی نیست؛ به دلیل اینکه در رویکرد فعلی قیمت‌های فروش بسیار به بهای تمام‌شده تولید نزدیک شده است. از طرف دیگر قیمت‌گذاری محصولات این حوزه بدون توجه به تورم انباشت‌شده چند سال گذشته هزینه‌های تولید صورت می‌گیرد.

وی در پاسخ به این سؤال که اصلاح قیمت‌ها در حوزه دارو باید بر چه مبنایی صورت گیرد، اظهار کرد: به نظر می‌رسد روش مناسب برای اصلاح قیمت‌ها در شرایط حاضر، روش قیمت‌گذاری براساس هزینه باشد. البته به شرطی که درصد سودی که لحاظ می‌شود، مناسب و منطقی باشد. این شیوه قیمت‌گذاری در این حوزه باعث می‌شود علاوه بر ایجاد امکان فعالیت مطلوب برای شرکت‌های داروسازی، زمینه لازم برای تحقیق، توسعه بازسازی و نوسازی نیز در صنایع دارویی کشور ایجاد شود. کهزادی در پاسخ به این سؤال که اگر چنین اصلاحاتی انجام نشود چه عواقبی در انتظار صنعت دارو و تأمین نیاز دارویی کشور خواهد بود، افزود: در این زمینه، موضوع زمان نیز بسیار حائز اهمیت است. یعنی علاوه بر منطقی‌سازی قیمت دارو که یک امر حیاتی است، بستگی دارد این اصلاحات با چه مدت تأخیر صورت بگیرد. به‌ازای هر روز تأخیر در اصلاح نرخ فروش دارو، صنعت صدمه جدی‌تری می‌بیند که این صدمات شامل مواردی مانند ضعیف‌شدن شرکت‌ها، ورشکستگی بسیاری از شرکت‌ها و نهایتا خروج سرمایه از صنعت توسط سرمایه‌گذاران خواهد بود. وی گفت: نتیجه هریک از این موارد برابر است با کمبود دارو، کاهش اشتغال، افزایش بی‌کاری، افزایش خروج ارز و حتی خروج سرمایه از کشور که در نهایت نظام سلامت و نظام اقتصادی کشور را با چالش‌های جدی مواجه خواهد کرد.

بی‌عملی دولت و سایه ورشکستگی بر سر صنایع دارویی

بیش از دو هفته از انتشار نامه مهم سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران می‌گذرد ولی هنوز شاهد هیچ عملکرد مثبت یا واکنشی از سوی دولت نیستیم. دکتر محمد عبده‌زاده، رئیس هیئت‌مدیره سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران به «شرق» می‌گوید که بعد از انتشار نامه جلسه‌ای با حضور معاون اول داشته‌اند، اما هنوز هیچ اتفاقی رخ نداده است. آقای معاون اول دستور دادند ظرف یک هفته رسیدگی شود ولی چه شده تاکنون؟ هیچ!

عبده‌زاده می‌گوید همه حرف‌ها و دغدغه‌های ما را به‌صورت شفاهی تأیید می‌کنند اما هیچ‌کس تصمیم نهایی را نمی‌گیرد. نتیجه این وضعیت این می‌شود که در اثر بلاتکلیفی موجود تولیدکننده‌ها امکان تولیدشان را روزبه‌روز از دست می‌دهند چون داروهایشان وارد حاشیه زیان شده‌اند و برای همین ترجیح می‌دهند تولید نکنند. این امر منجر به کمبود دارو در بازار می‌شود و کمبود دارو هم واردات دارو را در پی دارد که موضوعی ارزبر است و البته قیمتی چند برابر هم برای مصرف‌کننده دارد. به این ترتیب هم تولیدکننده آسیب می‌بیند و هم مصرف‌کننده که بیمار است ضرر می‌کند. همه اینها به این خاطر است که تصمیمات به موقع در این کشور گرفته نمی‌شود. به هر حال چیزی که من مشاهده می‌کنم این است که صنعت داروسازی وارد بحران شده است و یک تصمیم مشخص و قاطع که جواب‌گوی وضعیت موجود باشد تاکنون اتخاذ نشده است.

تصمیمات دولت منجر به افزایش هزینه‌های تولید شده اما تلاشی از سوی دولت برای جبران این هزینه‌ها چه از طریق افزایش بودجه بیمه‌گرها یا افزایش قیمت دارو نمی‌شود و این مسئله صنعت داروسازی را با چالش جدی مواجه کرده است. وقتی نرخ تورم خرداد ۵۰ درصد اعلام می‌شود با درنظرگرفتن حاشیه سود ۲۵ درصدی صنایع دارویی طبیعی است که این صنعت در حاشیه ضرر گام برمی‌دارد، ازاین‌رو چندان نمی‌تواند ادامه مسیر بدهد. برای همین ورشکستگی بر صنایع دارویی سایه افکنده است. اگرچه بخش بزرگی از داروسازهای ما دولتی هستند که هیچ‌گاه اعلام ورشکستگی نمی‌کنند!

> در مجموع می‌توان گفت تا اینجا فقط تصمیمات دولت و مجلس بیش از ۴۰ درصد هزینه تولید را برای ما بالا برده است. این افزایش هزینه‌ها یا باید خودش را در بهای تمام‌شده دارو نشان دهد و از آن سو بیمه‌ها این هزینه‌ها را پوشش دهند که به مردم فشار اقتصادی وارد نشود یا اینکه این افزایش هزینه‌ها در حوزه دارو صفر شود که این مورد دوم شدنی نیست؛ چون قانون مصوب مجلس برای بودجه سال ۱۴۰۱ را داریم و قابل تغییر نیست. از این‌رو تنها راه ممکن این است که بودجه شرکت‌های بیمه‌گر افزایش پیدا کند تا با افزایش پوشش بیمه، هزینه دارو برای مردم تغییر نکند. این اتفاق هم تاکنون رخ نداده است؛ یعنی نه بودجه سازمان‌های بیمه‌گر تأمین شده و نه شرایطی که برای کالاهای اساسی در نظر گرفته شده، برای دارو در نظر گرفته شده است و نه با افزایش قیمت موافقت می‌کنند. از این‌رو با یک بلاتکلیفی در زمینه دارو مواجه هستیم.

گزارش

گزارش «شرق» از دغدغه این روزهای بیماران برای تهیه دارو

قیمت دارو افتضاح است

نسترن فرخه: اگر نتوانی به شکل آزاد دارو تهیه کنی، باید بمیری. حتی روزهایی بوده که فقط توانستم نصف دارو را تأمین کنم، هیچ‌کس به فکر بیمار نیست، هیچ‌کس. بیمار باید بمیرد.

این جملات مشابه، صدای بسیاری از بیماران است که برای درمان و تهیه دارو به هر دری می‌زنند؛ بیمارانی که درد بیماری را همراه با ترس کمبود و گرانی‌های هرروزه دارو تحمل می‌کنند و حالا خبرهایی از احتمال توقف بعضی از خط تولیدهای دارو که سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی هشداری برای آن دادند و حذف ارز ترجیحی، ترسشان برای ادامه روند درمان را بیشتر هم کرده است.

این در حالی است که حمایت بیمه‌ای با وجود افزایش قیمت دارو چندان تأثیری برای هزینه داروی بخش زیادی از بیماران ندارد و حتی این افراد در گفت‌وگو با «شرق» از روند پیچیده بعضی بیمه‌ها برای تأیید نسخه و پوشش بخشی از هزینه دارو می‌گویند که با وجود بیماری خود یا عزیزانشان، این دوندگی‌ها شرایط سختی را برایشان به وجود خواهد آورد.

در داروخانه ۱۳ آبان چه خبر است؟

آفتاب ظهرگاهی صورت‌هایشان را پریشان‌تر کرده، هرکدام با آشفتگی نسخه‌ای در دست دارند و سراسیمه به سمت درهای داروخانه حرکت می‌کنند. بعضی برای تهیه داروی عزیزانشان و بعضی هم برای خودشان اینجا در داروخانه ۱۳ آبان حضور دارند و اغلب هم گله‌مند گرانی و کمبود دارو هستند و حتی بسیاری از دوندگی برای حمایت بیمه می‌گویند. آدم‌هایی که از یک میلیون تا چندده میلیون در ماه هزینه تهیه دارو می‌کنند که بیشترشان جزء بیماران خاص و سرطانی هستند.

نگرانم قیمت دارو بیشتر از این شود

زن جوانی روی صندلی کنار داروخانه ۱۳ آبان نشسته و چشم به موزاییک‌های رنگ‌ورورفته آن دوخته است. نسخه را از کیفش درمی‌آورد و می‌گوید: من اسم داروها را دقیق نمی‌دانم، چون بیمار فرد دیگری است، بنده‌خدا شهرستان زندگی می‌کند و از فامیل‌های ماست که برای شیمی‌درمانی تهران می‌آید و من هم داروهایش را از تهران تهیه می‌کنم، چون این داروها در داروخانه‌های مهم تهران هم سخت پیدا می‌شود چه برسد در شهرستان. در این یک سال بیماری، حدودا ماهی یک میلیون و خرده‌ای هزینه دارو داده که البته در این یک سال افزایش قیمت هم داشته و اگر حمایت بیمه نباشد، هزینه‌ها خیلی بیشتر این هم می‌شود. خیلی وقت‌ها بوده که سر تهیه دارو اذیت شدیم، گفتند دارو نیست و کمبود پیدا کرده، برای همین از سه دارو یکی را به ما دادند. امروز هم که آمدم داروها را تهیه کنم نگرانم که دوباره قیمت‌ها افزایش پیدا کرده باشد.

هزینه تهیه دارو واقعا بالاست

پیرمرد با مو و ریش سفید، نسخه پزشکی و گوشی تلفنی در دست، چند دقیقه‌ای با نگرانی جلوی داروخانه با تلفن صحبت می‌کند و چند قدمی این اطراف حرکت می‌کند، بعد از مکالمه از بیماری سرطان استخوان همسرش می‌گوید که تهیه داروها شرایط سخت اقتصادی را برایش ایجاد کرده و ادامه می‌دهد: حدود چهار میلیون و خرده‌ای هزینه داروها می‌شود که باید هر ۱۰ روز آنها را تهیه کنیم و مشخص هم نیست که حمایت بیمه‌ای وجود دارد یا نه؟ در کل ماهی ۱۴ میلیون برای هزینه دارو پرداخت می‌کنم. تا الان مشکل کمبود دارو نداشتیم، ولی واقعا هزینه‌ها بالاست. برای حمایت بیمه هم باید یک‌سری پروسه اداری را طی کنم که در این شرایط واقعا کار سختی است.

ماهی ۱۰۰ میلیون هزینه داروهایم می‌شود

رفت‌وآمد به این داروخانه زیاد است و هر لحظه زنان و مردان مختلفی در آن تردد می‌کنند. هر چند دقیقه صندلی‌های داروخانه پر و خالی می‌شود و حالا زن و مرد میانسالی روی صندلی روبه‌روی در اصلی نشسته‌اند؛ هر دو با شنیدن کلمه خبرنگار می‌ترسند که سفره دلشان را باز کنند و فقط با هم تکرار می‌کنند کمبود دارو در داروخانه هلال‌احمر خیلی زیاد است، آنجا شرایط بدتر است. از جملات نیمه‌کاملشان مشخص است که برای دارویی چند داروخانه را گشته‌اند ولی اطلاعات بیشتری ندادند.

چند قدم آن‌طرف‌تر مرد جوانی با دو دست صورتش را گرفته و به زمین نگاه می‌کند، روی یکی از همین نیمکت‌های اطراف داروخانه نشسته، با ناامیدی در جواب سؤال‌هایی از قیمت دارو سری تکان می‌دهد و می‌گوید: همه چیز افتضاح است، افتضاح. من سرطان کبد دارم، الان باید یک آمپول تهیه کنم که ۷۰ میلیون است، هزینه بقیه داروها هم گران است، الان یک سال است که هزینه دارو می‌دهم، پوستم کنده شده و مرتب قیمت دارو افزایش پیدا می‌کند. از سال گذشته شاید ۷۰ یا ۸۰ درصد افزایش داشته. الان من ماهی صد میلیون هزینه دارو می‌کنم و بیمه اگر هم کمک کند ۳۰ درصد است. همه اینها که گفتم غیر از هزینه درمان و بیمارستان و کارهایی که باید در خانه انجام دهم، است. مثلا دارویی کمبود دارد و قیمتش ۴۰ هزار تومان است، باید از بعضی داروخانه‌ها با قیمت دو میلیون تهیه کنیم.

روند اداری برای حمایت بیمه بسیار دشوار است

پسر جوانی با چند کیسه دارو به‌سرعت از داروخانه بیرون می‌آید، از حرف‌زدن امتناع می‌کند و با عجله به سمت ماشینی که پارک شده می‌رود و فقط می‌گوید: داروها برای بیماری سرطان است، ماهانه حدود پنج، شش میلیون هزینه آن می‌شود، ولی بیمه ما صددرصد هزینه‌ها را پوشش می‌دهد. بعد هم به‌سرعت می‌رود.

در همان لحظه مادر و دختری از داروخانه بیرون می‌آیند؛ نسخه دست دختر جوان است و مادر می‌گوید: برای تهیه داروهای زانوی من آمدیم، هنوز نمی‌دانم هزینه داروها چقدر خواهد شد، اما فکر می‌کنم آزاد حساب کنند. امیدوارم دارو تحت پوشش بیمه باشد چون در این صورت بیمه ما پوشش خوبی خواهد داشت. فقط مشکل این است که روند تأییدیه بیمه بسیار دوندگی دارد و پیچیده است.

چند دقیقه بعد مرد موتورسواری جلوی داروخانه پارک می‌کند و با عجله نسخه‌ای از کیفش بیرون می‌آورد و به داخل داروخانه می‌رود، بعد از چند دقیقه بیرون می‌آید و به نظر منتظر، گوشه‌ای می‌ایستد. دست و صورتش از تابش نور آفتاب سوخته و موهای روی سرش هم با نامنظمی در مسیر باد حرکت می‌کند، با صدای آرام حرف می‌زند که برای بیمار کلیوی خود به دنبال دارو است و بین صحبت‌ها به سرسام‌آوربودن قیمت‌های دارو حتی با حمایت بیمه اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد: راستش را بخواهید، از بیمه فقط اسمش را داریم و الان ما ماهی دو میلیون تومان هزینه دارو می‌کنیم و حدود پنج، شش ماه است که شرایطمان به همین شکل است. دارویی که اوایل حدود ۹۰۰ هزار تومان می‌شد، الان به دو میلیون تومان رسیده است. از دیگر هزینه‌ها که بخواهم بگویم فقط همین که ماه گذشته حدود ۹۰ میلیون هزینه عمل دادیم و چون بیمه تکمیلی نداریم، حمایت خاصی هم نخواهیم داشت.

همه چیز افتضاح است

حالا نور خورشید با زاویه ملایم‌تری می‌تابد و تعداد رهگذران این خیابان کمی بیشتر شده است. از این بین، پیرزنی که راه‌رفتنش نشان از درد پا دارد، به‌سرعت وارد داروخانه می‌شود و چند دقیقه بعد سراسیمه و عصبانی بیرون می‌آید و پیاده‌رو را طی می‌کند. به‌سرعت همراهش می‌شوم و با صدای لرزان می‌گوید: برای تهیه داروی سرطان خون آمدم اما درست‌وحسابی کسی راهنمایی‌ام نمی‌کند. الان می‌گویند باید بیمه سلامت بروم که الان همه‌جا تعطیل شده و دستم به جایی بند نیست. برای هزینه دارو هم باید بگویم قیمت‌ها افتضاح است و شما خودت تا آخرش را ببین. الان هم گفتند دکتر باید کدی بنویسد که من نمی‌دانم چیست. همین را بگویم که اگر نتوانی به شکل آزاد دارو تهیه کنی، باید بمیری. حتی روزهایی بوده که فقط توانستم نصف دارو را تأمین کنم، هیچ‌کس به فکر بیمار نیست، هیچ‌کس. بیمار باید بمیرد.

پیرزن بعد از اتمام حرف‌هایش بدون کلامی با همان درد پا لنگان‌لنگان راهش را ادامه می‌دهد و زیر لب با خود جملاتی را زمزمه می‌کند و دور می‌شود و همچنان بیماران یا بستگانشان برای تهیه دارو در این داروخانه رفت‌وآمد می‌کنند.

قیمت‌گذاری دارو بدون درک اقتصادی است

دکتر بردیا فرزام‌فر*: درخصوص چالش‌های این روزهای عرصه صنعت دارویی ایران می‌گوید: امروز شرکت‌های داروسازی برای ادامه فعالیت با مشکل مواجه‌اند و هرچه زودتر برای جلوگیری از بحران در این حوزه باید راهکار مناسبی اندیشیده شود. دکتر بردیا فرزام‌فر با اشاره به سابقه مشکلات در حوزه دارو تأکید کرد: دست‌اندرکاران سیاسی کشور با شعارزدگی اعلام می‌کنند قیمت دارو در کشور افزایش نمی‌یابد؛ اما هرگز راهکاری را برای این تثبیت قیمت ارائه نمی‌دهند. او در این زمینه خاطرنشان کرد: براساس دستور دولت امسال باید دستمزد کارکنان بین ۵۰ تا ۶۰ درصد افزایش یابد که این افزایش به همان نسبت در حق بیمه آنها نیز تأثیر می‌گذارد. از سوی دیگر ما درمورد کالاهای مرتبط با بسته‌بندی نیز در بازار شاهد ۴۰ تا ۶۰ درصد افزایش قیمت بوده‌ایم. هزینه‌های مربوط به حامل‌های انرژی هم که از سوی دولت افزایش یافته است. این موارد در شرایطی رخ می‌دهد که بانک‌ها نیز دیگر به تولیدکنندگان وام نمی‌دهند و بسیاری از فعالان صنعت دارو متأسفانه با سیستم «نزول» کار می‌کنند. این فعال عرصه صنعت دارو در ادامه تأکید کرد: حال پرسش از دست‌اندرکارانی که از افزایش‌نیافتن قیمت دارو حرف می‌زنند، این است که شما در هریک از این موارد چه اقدام مثبتی را انجام داده‌اید که توقع دارید قیمت دارو در کشور افزایش پیدا نکند. او در این زمینه تصریح کرد: درحال‌حاضر شرکت‌های داروسازی برای تولید داروهای خود با کسری بودجه مواجه‌اند؛ زیرا درحال‌حاضر قیمت تمام‌شده کالا برای تولیدکننده، بیش از قیمت تعیین‌شده دستوری برای فروش کالا تمام می‌شود. دراین‌صورت یا باید قیمت دارو اصلاح شود یا اینکه تولیدکننده آن را با ضرر بفروشد. در غیراین‌صورت دولت باید این هزینه‌های مازاد را به گونه‌ای جبران کند؛ یعنی مثلا تولیدکننده هزینه‌هایی مثل حق بیمه، سود بانکی یا هزینه حامل‌های انرژی را نپردازد؛ اما آیا هیچ‌یک از این معافیت‌ها به تولیدکننده اختصاص یافته است؟! دکتر فرزام‌فر در ادامه بیان کرد: دولت برای ثابت نگه‌داشتن قیمت دارو در حال فشارآوردن و نابودکردن بخش تولید است؛ بنابراین این نوع اظهارنظرها درباره ثابت نگه‌داشتن قیمت دارو تنها می‌تواند ناشی از فقدان درک اقتصادی باشد. این عضو سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران بیان کرد: موضوع تعیین قیمت منطقی دارو تنها مربوط به امروز نیست و شرکت‌های داروسازی در چند سال گذشته نیز با موضوع اصلاح‌نشدن قیمت دارو مواجه و تحت فشار بوده‌اند؛ اما تفاوت آن این است که در سال‌های گذشته سود شرکت‌های داروسازی کوچک‌تر می‌شد؛ اما امروز شرکت‌های داروسازی با این وضعیت قیمت‌ها وارد زیان‌دهی می‌شوند. او دراین‌باره با گلایه از عملکرد دست‌اندرکاران دولتی افزود: دولت اگر قصد ندارد درمورد اصلاح قیمت دارو در کشور اقدام کند، این موضوع را به شرکت‌های دارویی اعلام کند تا پیش از آنکه میزان بدهی این شرکت‌ها از ارزش کالاهای سرمایه‌ای آنها بیشتر نشده، بتوانند آن را بفروشند؛ زیرا بعید به نظر می‌رسد که تا پایان سال جاری بسیاری از شرکت‌ها بتوانند این زیان‌های مالی را تحمل کنند. این فعال صنعت دارو در ادامه یادآور شد: دست‌اندرکاران نهادهای بالادست انتظار دارند که قیمت دارو به سال گذشته بازگردد؛ اما سؤال اینجاست که آیا دولت و نهادهای دست‌اندرکار توانسته‌اند قیمت سایر کالاها را در بخش‌های مختلف به رقم سال گذشته بازگردانند که این انتظار را از صاحبان صنایع دارویی دارند؟! دکتر فرزام‌فر در پایان گفت: با این وضعیت بسیاری از شرکت‌های دارویی کشور به‌زودی ورشکسته می‌شوند.

***فعال صنعت دارو**

درآمدهای یارانه‌ای با قیمت تولید آزاد

غلامرضا اخوان‌فرید*: در واکنش به مشکلات پیش‌آمده برای صنعت داروسازی کشور می‌گوید: موضوع قیمت‌گذاری منطقی و اصلاح قیمت داروها را باید در اولویت برنامه‌های این حوزه قرار دهیم. غلامرضا اخوان‌فرید اظهار کرد: مشکلات صنعت داروسازی کشور موضوع چندان پوشیده‌ای نیست و تقریبا همه فعالان و دست‌اندرکاران امر به‌خوبی از چالش‌های فراوانی که این صنعت برای ادامه فعالیت با آنها مواجه است، خبر دارند و اظهار نظر دراین‌باره نیز کم‌وبیش در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی منتشر می‌شود. آنچه درباره مشکلات اقتصادی صنعت داروسازی کشور پیش و بیش از همه باید مورد توجه قرار گیرد، موضوعی است که به دلیل تخصیص ارز ترجیحی گریبان‌گیر تولیدکنندگان دارو شده است. درحال‌حاضر درآمدهای حاصل از تولید دارو در کشور یارانه‌ای ولی هزینه‌های تولید آن آزاد است. این موضوعی است که سال‌ها مورد مطالبه تولیدکنندگان صنایع دارویی کشور بوده و هیچ وقت نیز به شکل صحیح به آن توجه نشده است. اخوان‌فرید با تأکید بر ضرورت منطقی‌سازی قیمت دارو در کشور، خاطرنشان کرد: جدا از موضوع اصلاح قیمت‌ها که امری ضروری و حیاتی در صنعت دارو است، درصد مارژین (حاشیه سود) تولیدکننده نیز باید بیش از آنچه تا امروز در نظر گرفته شده، باشد تا تورم تحمیل‌شده بر اقتصاد را پوشش دهد. او ادامه داد: وقتی وزارت بهداشت قیمت اقلام دارویی را مثلا با ۲۰ درصد سود در نظر می‌گیرد، باید به این موضوع نیز توجه داشته باشد که اگر قیمت‌گذاری‌ها در این حوزه بر مبنای ارز نیمایی یا آزاد صورت می‌گرفت، درصد سود ۲۰ تا ۲۵ درصد می‌توانست برای تولیدکننده منطقی باشد؛ اما وقتی با وجود تورم فزاینده و هزینه‌هایی که همواره با نرخ آزاد بوده است، همچنان این قیمت‌گذاری براساس ارز ترجیحی صورت می‌گیرد، حاشیه سود در نظر گرفته‌شده برای این حوزه باید حداقل ۳۰ تا ۳۵ درصد باشد تا بتواند هزینه‌ها و تورم موجود را پوشش دهد. اخوان‌فرید درعین‌حال متذکر شد: البته حاشیه سود در صنعت دارو در سال گذشته حتی به همان ۲۰ درصد هم نرسید و سود تولید بسیاری از اقلام دارویی تک‌رقمی بود و حتی باعث شد در برخی موارد شرکت‌ها در تولید برخی اقلام زیان‌ده باشند و ادامه تولید به این شکل نمی‌تواند برای مدت زیادی ادامه پیدا کند. او تأکید کرد: ما اگر اعتقاد داریم که صنعت دارو به‌عنوان یک صنعت استراتژیک در کشور باید به فعالیت خود ادامه دهد و تأمین داروی مورد نیاز بیماران به شکل مناسب صورت گیرد، باید موضوع قیمت‌گذاری منطقی و اصلاح قیمت داروها را در اولویت برنامه‌های این حوزه قرار دهیم. این فعال صنعت دارویی کشور، درباره تأثیرات ارز ترجیحی در نظام دارویی کشور و شرایط حذف آن نیز اظهار کرد: درمورد ارز ترجیحی نیز آنچه به نظر می‌رسد این است که دولت نیز امروز متوجه شده است که حذف یکباره ارز ترجیحی امکان‌پذیر نیست و تبعات فراوانی به همراه دارد. دراین‌باره باید گفت اگرچه حذف این ارز امری است که باید به آن پرداخت؛ ولی رویکرد اجرائی آن باید تدریجی و با شیب ملایم باشد. اخوان‌فرید در پایان گفت: حذف ارز ترجیحی باید مطابق با آنچه درمورد داروهای OTC و مکمل‌ها اتفاق افتاد، در ابتدا درمورد داروهایی مانند قطره‌های چشمی یا پماد، کرم و ژل‌ها که نرخ ارز تأثیر کمتری در قیمت تمام‌شده آنها دارد، اجرا شود؛ زیرا اگر بخواهیم تغییر مبنای ارزی را یک‌شبه و ناگهانی انجام دهیم، عوارض ناشی از آن بسیار زیاد خواهد بود و نظام دارویی کشور را دچار مشکلات فراوانی خواهد کرد.

***فعال صنعت داروسازی کشور**